

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างประกาศ หลักเกณฑ์การบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัล (Digital Fraud Management) (ประกาศฯ)

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในด้านความมั่นคง เพื่อให้ผู้ให้บริการทางการเงินมีความพร้อมและสามารถรับมือกับภัยทุจริตดิจิทัล ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาในปัจจุบันและในอนาคต เพื่อช่วยลดผลกระทบและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน และระบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศ

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

ในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา ภัยทุจริตดิจิทัลจากการทำธุรกรรมทางการเงินได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนในวงกว้าง และกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยภัยทุจริตดิจิทัลที่เกิดขึ้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งการสวมรอยทำธุรกรรมแทนลูกค้า (unauthorized payment fraud) เช่น แอปดูดเงิน หรือการหลอกลวงหรือข่มขู่ลูกค้าให้โอนเงินแก่มีจอาชีพด้วยตนเอง (authorized payment fraud) และในปัจจุบันมีจอาชีพมีรูปแบบ วิธีการ และเทคนิคที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะรูปแบบ authorized payment fraud ที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย โดยมีจอาชีพมีการใช้บัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของตนเองหรือผู้อื่นเป็นเครื่องมือในการรับเงินและถ่ายโอนเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนต้องสูญเสียเงินจำนวนมากให้กับมีจอาชีพ

๑.๒ เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

เพื่อป้องกันและลดการนำบัญชีของผู้ให้บริการทางการเงินมาใช้เป็นบัญชีม้า ซึ่งจะช่วยป้องกันและลดความเสียหายจากภัยทุจริตดิจิทัลที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน และรักษาความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงินของประเทศ

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

การออกประกาศฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ให้บริการทางการเงินมีแนวทางในการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ (end-to-end) โดยเริ่มตั้งแต่การป้องกัน ติดตามและตรวจจับ จัดการ และแก้ไขเมื่อเกิดเหตุภัยทุจริตดิจิทัล รวมทั้งดูแลลูกค้าที่ได้รับผลกระทบ สอดรับกับสภาพแวดล้อมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ช่วยป้องกันและลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน และรักษาความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงินของประเทศ

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

ธปท. ออกแนวนโยบาย เรื่อง แนวนโยบายการบริหารจัดการภัยทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน ในปี ๒๕๖๖ เพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับการการดูแลและจัดการเหตุการณ์ทุจริตจากการทำธุรกรรมทางการเงิน และได้ออกหนังสือที่ ธปท.ฟตท.(๐๑)ว. ๓๘๔/๒๕๖๗ เรื่อง การเพิ่มความเข้มงวดในการจัดการบัญชีเงินฝาก หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีลูกค้ามีความเสี่ยงสูงหรือใช้บัญชีที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมผิดปกติ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗ เพื่อยกระดับการจัดการปัญหาบัญชีม้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีจรรยาบรรณการใช้รูปแบบ วิธีการและเทคนิคที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการใช้บัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ เป็นบัญชีม้า ธปท. เห็นควรยกระดับแนวนโยบายและหนังสือเวียนดังกล่าว เป็นประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหานี้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมหรือไม่ อย่างไร

หน่วยงานกำกับดูแลในหลายประเทศได้มีออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัล ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของลูกค้าในแต่ละประเทศ เพื่อช่วยป้องกันและลดความเสียหายจากภัยทุจริตดิจิทัลจากการทำธุรกรรมทางการเงินที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน เช่น สหราชอาณาจักร (Payment Services and Electronic Money – Our Approach) ออสเตรเลีย (Scams Prevention Framework) และสิงคโปร์ (E-Payments User Protection Guidelines และ Guidelines on Shared Responsibility Framework) โดย ธปท. ได้ศึกษาแนวทางการกำกับดูแลในต่างประเทศ และได้นำมาพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย

๔. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว

ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

-

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

ประกาศฯ ฉบับนี้กำหนดให้ผู้ให้บริการทางการเงิน ได้แก่ สถาบันการเงิน สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์และการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ

ผู้ประกอบการในระบบโอนเงินรายย่อยระหว่างผู้ใช้บริการของระบบ ผู้ประกอบธุรกิจบริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ และ ผู้ประกอบธุรกิจบริการโอนเงินด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัล (Digital Fraud Management) โดยที่หลักเกณฑ์ในบางเรื่องอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในการทำธุรกรรมทางการเงิน ของลูกค้าบางกลุ่ม เช่น การถูกระงับธุรกรรมหรือบัญชีหากผู้ใช้บริการทางการเงินพบเหตุอันควรสงสัยว่าลูกค้าอาจนำบัญชี ไปใช้เป็นบัญชีม้าหรืออาจถูกหลอกลวงจนเกิดความเสียหาย เป็นต้น

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้อัปเดต หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

รพท. ได้จัดประชุมชี้แจงและสื่อสารให้ผู้ให้บริการทางการเงินทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับการออกประกาศฯ เพื่อให้ผู้ให้บริการทางการเงินมีเวลาในการเตรียมปรับปรุงระบบให้พร้อมรองรับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ก่อนที่ประกาศฯ จะมีผลบังคับใช้ รวมทั้งมีแนวทางในการลดผลกระทบของประกาศฯ ต่อประชาชน เช่น ผู้ให้บริการทางการเงินต้องมี กระบวนการแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว เช่น การปลดการระงับบัญชีภายหลังจากที่ได้รับคำสั่งจากหน่วยงานทางการ หรือเมื่อ ได้ดำเนินการพิจารณาตามกระบวนการหรือหลักเกณฑ์ภายในแล้ว

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

ประกาศฯ ฉบับนี้จะช่วยป้องกันและลดการนำบัญชีของผู้ให้บริการทางการเงินมาใช้เป็นบัญชีม้า รวมทั้ง ประชาชนได้รับความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงิน และได้รับการดูแลเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยทุจริตดิจิทัลที่ชัดเจน รวดเร็ว และเป็นธรรม

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

รพท. มีความพร้อมในการบังคับใช้กฎหมาย โดยอาศัยกระบวนการกำกับดูแลการปฏิบัติงานตามปกติที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน จึงไม่มีต้นทุนเพิ่มเติม

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ผู้ให้บริการทางการเงินมีแนวทางการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัลที่เหมาะสมและทันกาล ซึ่งจะช่วยลด มูลค่าความเสียหายจากเหตุการณ์ภัยทุจริตดิจิทัล รวมทั้งรักษาความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงินและระบบการชำระเงิน ของประเทศในระยะยาว และเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม

ประชาชนได้รับความเชื่อมั่นในการใช้บริการ เนื่องจากผู้ให้บริการทางการเงินมีการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัลที่มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถช่วยป้องกันและลดความเสียหายต่อประชาชน รวมทั้งได้รับการดูแลเมื่อเกิด เหตุการณ์ภัยทุจริตดิจิทัลที่ชัดเจน รวดเร็ว และเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางส่วนอาจได้รับผลกระทบในด้าน ความสะดวกในการทำธุรกรรมทางการเงินอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัลของผู้ให้บริการทางการเงิน ทั้งนี้ ผู้ให้บริการทางการเงินต้องคำนึงถึงสมดุลระหว่างความสะดวกและความปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการเงิน ในการจัดการภัยทุจริตดิจิทัล และมีกระบวนการการดูแลกลุ่มลูกค้าดังกล่าวอย่างเหมาะสม รวดเร็ว และเป็นธรรม

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

ไม่มี

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

ไม่มี

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ
การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

ไม่มี

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

ไม่มี

๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

ไม่มี

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครอง
หรือดำเนินกิจการทางปกครอง

ร่างประกาศการบริหารจัดการภัยทุจริตดิจิทัล (Digital Fraud Management) มีถ้อยคำที่แสดงถึงการใช้ดุลพินิจ
ของเจ้าหน้าที่เพื่อให้การกำกับดูแลมีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับบริบทของแต่ละผู้ให้บริการทางการเงิน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายวิทย์ รัตนกร)

ผู้ว่าการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย

๙ ธันวาคม ๒๕๖๘

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ งานจัดการภัยทุจริตทางการเงิน สปท.

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นางสาวพรพิมล อุ่นเจริญสุข / นางสาวขวัญแก้ว กุลธรเธียร

โทร. ๐-๒๒๘๓-๖๑๖๘ / ๐-๒๒๘๓-๖๑๗๖

อีเมล antifraud-policy@bot.or.th